

Vztah mezi lékařem a pacientem

Vztah lékař - pacient prošel během historie jistými změnami (od paternalistického) a v současné době se označuje jako vztah „partnerský“.^[1] To neznamena nutně vztah vyrovnaný, jelikož lékař má výhodu toho, že není v rámci tohoto vztahu znevýhodněn nemocí a také že (v ideálním případě) ví o pacientově nemoci více než pacient. Ten je tedy slabší stranou, která je v kontextu nového občanského zákoníku^[2] od 1. ledna 2014 hodna větší právní ochrany. Lékař při svém konání **musí respektovat** základní právní principy: **respekt k autonomii člověka** a jeho osobnosti, **právo na duševní a tělesnou integritu** a **ochranu dobré víry**. Tyto principy jsou **nadřazené** ochraně zdraví a života nemocného.

Do přijetí Úmluvy o lidských právech a biomedicíně v roce 2001 bylo pro lékaře prioritní zdraví a ochrana života pacienta. Od roku 2001 je to vůle nemocného z jeho autonomie vyplývající.

Autonomie člověka a jeho osobnosti

Autonomie člověka je zakotvena v **Úmluvě o lidských právech a biomedicíně** (čl. 2) a i v (novém) **Občanském zákoníku** (§ 3, § 81), který z Úmluvy vychází:

„*Zájmy a blaho lidské bytosti jsou nadřazeny zájmům společnosti nebo vědy.*“

— Článek 2, Úmluva o lidských právech a biomedicíně^[3]

Tato věta je někdy vykládána také jako „*Non salus, sed voluntas aegroti suprema lex*“, tj. „*Nikoliv prospěch, ale vůle nemocného je (pro lékaře) nejvyšším příkazem.*“^[1]

„*Soukromé právo chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým.*“

— Nový občanský zákoník § 3^[2]

„*Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.*“

— Nový občanský zákoník § 81^[2]

Právo na duševní a tělesnou integritu

„*Nelze zasáhnout do integrity jiného bez jeho souhlasu.*“

— Nový občanský zákoník §93^[2]

„*Lidské tělo nesmí být zdrojem majetkového prospěchu.*“

— Nový občanský zákoník §112^[2]

„*Tělo člověka je pod právní ochranou i po jeho smrti.*“

— Nový občanský zákoník §113^[2]

Ochrana dobré vůle

Lékař musí předpokládat poctivé jednání pacienta, není-li prokázán opak. (A stejně tak by měl pacient předpokládat poctivost lékaře, není-li prokázán opak.) Tato *presumpce poctivosti*^[1] je zakotvena v (novém) Občanském zákoníku:

„*Má se za to, že ten, kdo jednal určitým způsobem, jednal poctivě a v dobré víře.*“

Výjimky

Výjimky z těchto obecně platných principů jsou případy, při nichž **je lékař povinen nerespektovat vůli pacienta**, protože ta by porušovala autonomii ostatních. Jedná se např. o přípravu povinné izolace nemocného s vysoce nakažlivou infekční chorobou^[1].

„*Žádná omezení nelze uplatnit na výkon práv a ochranných ustanovení obsažených v této Úmluvě kromě těch, která stanoví zákon a která jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu **bezpečnosti veřejnosti, předcházení trestné činnosti, ochrany veřejného zdraví nebo ochrany práv a svobod jiných.***“

— Článek 26, Úmluva o lidských právech a biomedicině^[3]

„*Soukromé právo chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž **nepůsobí bezdůvodně újmu druhým.***“

— Nový občanský zákoník § 3^[2]

Odkazy

Související články

- Prameny medicínského práva v Česku
- Úmluva o lidských právech a biomedicině
- Právní odpovědnost lékaře
- Sexuální vztah lékaře a pacienta

Reference

1. TĚŠINOVÁ, Jolana. *Základní principy a terminologie v medicínském právu* [přednáška k předmětu Veřejné zdravotnictví a medicínského právo, obor Všeobecné lékařství, 1. lékařská fakulta Univerzita Karlova v Praze]. Praha. 3.3.2014.
2. Česká republika. Občanský zákoník. 2012. 89/2012 Sb. Dostupné také z URL <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>>.
3. Česká republika. Úmluva na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny. In *Sbírka mezinárodních smluv*. 2001. částka 44/2001, smlouva 96/2001. Dostupné také z URL <<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3563>>.

Citováno z „https://www.wikiskripta.eu/index.php?title=Vztah_mezi_lékařem_a_pacientem&oldid=416138“